

ההיגיון האוונגליסטי

אדם קוצקו

מבקריה של התנועה האוונגליסטית נוטים לראות בה את התגלמות הצדקנות, אבל האוונגליסטים דווקא רואים עצמם כיחידים שמצליחים לחמוק מפיתויי התמיד שלה. עיקרה של החוויה הרוחנית האוונגליסטית הוא מודעות עמוקה ונוקבת לאי-יכולתם לעמוד בסטנדרטים הגבוהים של ישו

אוגוסט 2020

פהו אוונגליסט? לכאורה זו אינה אמורה להיות שאלה קשה. נוצרים אוונגליסטים ממלאים זה עשרות שנים תפקיד מרכזי במיוחד בחיים הציבוריים בארצות הברית. הם הובילו את מלחמות התרבות של שנות השמונים והתשעים, כאשר מנהיגים מטעם עצמם כמו רלף ריד (Reed) מן "הקואליציה הנוצרית" עמדו בחזית המאבק בתופעות כמו אלימות במשחקי מחשב, מילים גסות בשירי ראפ ונישואים חד-מיניים. הם מילאו תפקיד מכריע בקואליציה הפוליטית של הנשיא ג'ורג' בוש הבן, בעצמו נוצרי ש"נולד מחדש" ("born-again"), שממשלו האיץ את מגמת המעבר למתן שירותים חברתיים באמצעות מלכ"רים דתיים. בשנות נשיאותו של אובמה, תנועת "מסיבת התה" - שהדתיות שלה בולטת פחות - אמנם האפילה לזמן קצר על השפעת האוונגליסטים על הפוליטיקה הרפובליקנית, אבל הם שבו ועלו כתומכיו הנאמנים ביותר של נשיא רפובליקני נוסף שלא זכה ברוב הקולות; טראמפ אמנם לא היה בשר מבשרם, אבל כאשר בחר במייק פנס האוונגליסט כמועמדו לסגנות, היה בכך משום הכרה בכוחה של הקהילה להמליך מלכים.

נדמה כי האוונגליזם פועל על פי תוכנית סדורה, אך למעשה קשה להגדיר אותו במדויק. למשל, בניגוד לקתוליות, אין בו דמות יחידה שכל האוונגליסטים נושאים אליה את עיניהם. ואף שברבות ממדינות אירופה (ובפרט במדינות קתוליות בעיקרן) המונח "אוונגליסטי" עשוי להתפרש פשוט כ"פרוטסטנטי", לא נדייק אם נזהה את האוונגליסטים בארצות הברית עם זרם פרוטסטנטי מסוים או עם קבוצת זרמים כאלה. לא זו בלבד שאוונגליסטים רבים מתפללים בכנסיות "בלתי-משויכות" (nondenominational), אלא שיש זרמים נוצריים שמפוצלים בין אגף אוונגליסטי לאגף מסורתני או ליברלי יותר (ולפעמים שניהם גם יחד).

למי שמגיע מחוץ לתנועה, ובפרט לליברלים חילוניים, קשה מאוד לתפוס את מהות החוויה האוונגליסטית. אפילו הגישות האמפתיות ביותר כלפי האוונגליזם נוטות להתנשאות, ולעיתים תכופות מביעות קנאה עגמומית בוודאות שהאוונגליסטים נהנים ממנה כביכול. מרבית הביקורת החיצונית על התנועה מנסה לייחס לאוונגליסטים צביעות, למשל בטענה שלפיה לא ייתכן כי הם באמת "פרו-חיים" (מתנגדים להפלות) כאשר במקביל הם תומכים בעונש המוות; אבל מבקרים אלו אינם תוהים תחילה לגבי העקרונות שהאוונגליסטים הפרו כביכול.

לטענתי, עלינו לזהות אוונגליסטים באמצעות אותה שיטה בדוקה שבה משתמשים המשתייכים לקהילה האוונגליסטית עצמם: "כשאראה אותו אדע לזהות אותו". אני עצמי גדלתי בבית אוונגליסטי שמרני, אצל הורים שמבחינות רבות היו חלק מחוד החנית של התנועה. ככל שחשבתי יותר על חוויותיי במסגרת התנועה האוונגליסטית, כך הבנתי שבחינוך האוונגליסטי שלי היו טמונים זרעי התהליך העתיד לערער אותו.

אבהיר שאיני מתכוון להציג את עצמי כאן כחוקר של התנועה האוונגליסטית, אלא כמקור ראשוני. אני לא רק מתבונן בדרך המחשבה האוונגליסטית, אני מהווה דוגמה שלה. יש מי שיטען כי ככופר איני יכול לדבר מנקודת המבט האוונגליסטית; אבל לגישתי, אני נציג אידיאלי לדור האוונגליסטים שאני משתייך לו. את הסתירות הפנימיות שבאוונגליזם חוויתי על בשרי בעוצמה רבה במיוחד, ואני סבור שבסופו של דבר מצאתי דרך אוונגליסטית להיחלץ מן האוונגליזם - באמצעות ההתבוננות העצמית הנוקשה שעודדו אותנו לטפח, אם כי לא בדיוק בדרך שאליה כיוונו. איני לבדי. אוונגליסטים צעירים במספרים גדלים והולכים שהתחנכו על ברכי הכנסייה מוצאים גם הם את דרכם אל מחוץ לתנועה על ידי שימוש בעקרונות היסוד של האמונה האוונגליסטית.

הכנסייה שבה התפללה משפחתי בשנות התשעים השתייכה לזרם הנזאריני. אבל הוריי לא ראו בכנסייה הנזארינית סמכות. הם התפללו שם משום שהאמינו, אחרי שערכו "סקר שוק" מקיף, שאלוהים קורא להם להצטרף לכנסייה המסוימת הזאת. מהדרכים שבהן התערבו בחיי הכנסייה נראה שביקשו להפוך אותה לאוונגליסטית יותר, במנותק ממסורות האמונה הייחודיות של הנזארינים. אף שכוונתם המיסיונרית של הוריי הייתה אולי יוצאת דופן, אדישותם כלפי סמכות הכנסייה הקיימת הייתה טיפוסית מאוד. למרות האחידות שמשקפים כלפי חוץ נציגיה של התנועה האוונגליסטית, בפועל זוהי תנועה של אינדיבידואליסטים שצרים לעצמם נצרות משלהם ולפי צורכיהם.

אין ולא הייתה מעולם רשימה מוסמכת של מנהיגים או זרמים אוונגליסטיים "קנוניים"¹. התנועה דומה יותר לרשת, וכל מאמין או משפחה בוחרים לעצמם דמויות ואישים כריזמטיים שנראים להם רלוונטיים או מועילים מבין מגוון רחב של מטיפים, כותבים ומוזיקאים שחולקים עימם תפיסת עולם או סגנון. צופים מבחוץ רואים לא פעם באיש הטלוויזיה פט רוברטסון או במטיפ המנוח ג'רי פאלוול האב (Falwell) דוברים מרכזיים של התנועה האוונגליסטית. אבל במשפחתי, למשל, התייחסו לרוברטסון

בחשדנות וראו בפאלוול דמות בלתי רלוונטית לחלוטין. אימי אף סלדה כל כך מפרשנים נוצרים מסוימים עד שייחסה את הבולטות הציבורית שלהם לקונספירציה של התקשורת הליברלית וסברה כי זו מזימה שנועדה להטיל דופי בנוצרים באמצעות הצגתם בדרך המאוסה ביותר.

ה"קנון" האוונגליסטי של משפחתי נקבע לפי תחנת הרדיו הנוצרית המקומית, אשר פעלה אצלנו בכל שעות היום - בחדר האמבטיה כשהתארגנו לבית הספר, במטבח ובמכונית, כשנסענו לכנסייה המרוחקת, חצי שעה לכל כיוון, כדי להגשים את שליחותם האלוהית של הוריי. דמות מפתח אחת הייתה צ'אק קולסון (Colson), איש אמונו של הנשיא ניקסון, שנכלא וכתב ממואר על "לידתו מחדש" כנוצרי אוונגליסט (והוא האחראי העיקרי להפצת המונח born-again, שם האוטוביוגרפיה שלו). דמות נוספת הייתה זו של פסיכולוג המשפחה גיימס דובסון (Dobson), או "דוקטור דובסון", כפי שמכנים אותו בחיבה האוונגליסטים, שעבורם הוא ממלא תפקיד של מטפל אישי. הקול הבולט והשכיח ביותר היה אולי קולו של מטיף הרדיו צ'אק סווינדול (Swindoll). איני זוכר דבר מסוים שהטיף לו, אבל קול הבריטון העמוק שלו והמקצב של דרשותיו נחקקו בזיכרוני. מרבית הדרשות שלו התבססו על סיפורי יומיום שראשיתם מהנה או הומוריסטית. סיפורים אלו הצחיקו את הקהל, אבל בנקודה מסוימת הגיעו תמיד לנקודת תפנית. סווינדול היה משתתק לרגע בדרמטיות וממתין לשיעול לא רצוני שיסמן כי הקהל מרותק. לסיום היינו מקבלים את הלקח המעשי, שנועד לאפשר לנו ליישם את השיעור בחיינו שלנו.

הוריי התלוננו רק על המוזיקה בתוכניות הרדיו האלה. היא נשמעה להם משעממת ושמרנית, שריד למוזיקה ה"נוצרית-עכשווית" (Christian contemporary) שהתבססה ישירות על בת דמותה הלא-דתית, ז'אנר ה"מוזיקה עכשווית למבוגרים" (adult contemporary) משנות השמונים והתשעים המוקדמות. הוריי, ובייחוד אבי, שהוא גיטריסט וכותב שירים מוכשר, השתוקקו להרחיב את גבולות המוזיקה הנוצרית, הן בכנסייה והן ברדיו. אבל בעיני רבים אחרים, האתוס והסגנון של המוזיקה הנוצרית העכשווית של שנות התשעים בישרו את מהפכת האוונגליזם האמריקני. מעטים המנהיגים והמטיפים (אולי פרט לדוקטור דובסון) שהייתה להם נוכחות דומיננטית בילדותם של רוב המתחנכים כאוונגליסטים; אבל ממוזיקאים כמו איימי גרנט, קרמן (Carman) ודי-סי טוק לא היה אפשר לחמוק בעולמנו. הם ביטאו, בפשטות אך בעוצמה רבה, תפיסת עולם שעשתה מן הנצרות עניין אישי מאוד ובה בעת הציבה אותה כחלק ממאבק קיבוצי של נוצרים אותנטיים נגד יריבים חילוניים ונגד פסאודו-נוצרים "פזורים" גם יחד.

המוזיקאים הנוצרים האלה לימדו אותנו, במיוחד בראשית שנות התשעים, שאנחנו חלק ממאבק על נשמת האומה. ההופעות שקרמן קיים בחינם, אשר שילבו שירה וקטעי ספוקן וורד שהיו אמורים להידמות לראפ, הפכו אותו לאחד האומנים האהובים על תנועות נוער ברחבי ארצות הברית. הוא הכריז ש"ישו הוא התקווה היחידה לאמריקה" והזהיר אותנו מפני הטוענים שהאבות המייסדים של ארצות הברית, ש"הכירו כל פרק ופרק בכתבי הקודש", התכוונו שארצות הברית תהיה מדינה חילונית. באחד הראיונות איתו, שנכלל בקלטת המאגדת וידאו קליפים מאלבומו "מכור לישו", קרמן סיפר שבראשית הקריירה שלו חש צורך להחליט "אם להיות מין אומן נוצרי חובבן או טרוריסט מוזיקלי". הוא בחר בעליל באפשרות השנייה.

לא כל האומנים הנוצרים היו רדיקליים כל כך. איימי גרנט, המוכרת כיום בזכות כמה להיטים משלהי שנות התשעים וראשית שנות האלפיים, הייתה אחת מכוכבות העל הראשונות של המוזיקה הנוצרית העכשווית, בין השאר מפני שהייתה אחת הראשונות שפנו למאזינים צעירים אך גם השביעו את רצונם של שומרי הסף בתחנות הרדיו הנוצריות. רבים משיריה הידועים ביותר עוסקים בצד האישי של האמונה הנוצרית. שירה "Breath of Heaven", למשל, עוסק (בגוף ראשון) במצב המוזר שבו מצאה את עצמה מרים הבתולה כאשר המלאך הודיע לה על תפקידה כאימו של ישו.

המגמה ה"אישית" הגיעה לשיאה באלבומה מ-1988 *Lead Me On*. סימני השאלה והספקות הרבים שהעלו מילות השירים באלבום הרחיקו מעליה רבים מאוהביה הנוצרים, ובסופו של דבר הובילו את גרנט ל"התחלנות" - כלומר להקלטת אלבומה הבא בחברת תקליטים לא-נוצרית. אלבום זה, מ-1991, ידוע בזכות הסינגל המפואק והבלתי מזיק "בייבי בייבי".

מסעה של גרנט ממעמד של כוכבת-על אוונגליסטית צעירה למוזיקאית פוסט-נוצרית נראה לי תמיד כמהלך שבישר את חווייתם של אנשים כמוני, שגדלו אוונגליסטים אבל עזבו את הדת בבגרותם. גרנט שומרת על יחסים קרובים יותר משלי עם התנועה האונגליסטית, ובין השאר היא שיתפה פעולה באוספים של מוזיקה דתית והקליטה מזמורים קלאסיים. התנועה, מצידה, ניסתה ליישר את ההדורים עם מי שהייתה פעם נערת הפוסטר שלה (בשנת 2001 המגזין *CCM*, מקבילו של **הרולינג סטון** במוזיקה הנוצרית, אפילו הכריז על *Lead Me On* כאלבום הנוצרי הטוב בכל הזמנים). ובכל זאת, השבר היה אמיתי, והכאיב במיוחד משום שנבע מנאמנותה של גרנט לערכים אוונגליסטיים.

כשחזרתי למוזיקה שלה לראשונה אחרי כמה עשורים, נדהמתי לגלות את הרדיקליות שביטאה באחדים משיריה המוקדמים. אחד החזקים ביותר הוא "I Have Decided", מתוך אלבומה משנת 1982 *Age to Age*, שפותח בהכרזה הנועזת הבאה:

I have decided
I'm gonna live like a believer
Turn my back on the deceiver
I'm gonna live what I believe.

השירה נועזת ובטוחה בעצמה, והשורה הראשונה - "I have decided" - נפתחת בהרמוניות א-קפלה. כלי נגינה מאופקים משתלבים במחצית השורה, אבל משמשים בעיקר לפיסוק; הדגש הוא על שירת המקהלה - כל הקולות נשמעים כמי שקיבלו החלטה אישית, אבל יחדיו הם מייצרים הרמוניה רבת עוצמה. הכול ממוקד במסר בהיר ופשוט, ואפילו בשלב מאוחר זה בחיי אני עדיין מרגיש את כוחו שלד השיר.

בבית השני הדברים כבר נעשים מורכבים מעט יותר. כלים נוספים מצטרפים ומקהלת האונגליסטים הלוחמנית ממשיכה:

I have decided
Being good is just a fable
I just can't 'cause I'm not able
I'm gonna leave it to the Lord.

המאזין הממוצע עשוי לחשוב כי הבית השני סותר את הראשון. איזו משמעות יש ל"חיים באמונה" ("live like a believer") בלי השאיפה לעשות את "הטוב"? איך יכולה מאמינה לבטל את עשיית הטוב כחלום רחוק או אגדה ("Being good is just a fable")? איך יכולה מי שממילא "אינה מסוגלת" לעשות את הטוב להכריז ש"תפנה את גבה לשטן המתעתע" ("Turn my back on the deceiver")? ואיך יכולה מישהי להשאיר משהו לאל ("leave it to the Lord") באופן סביל כל כך, אחרי שהודיעה על כוונתה לעשות מהפך בחייה?

אבל אוונגליסטים מסורים אינם רואים כאן סתירה כלשהי או בעיות הדורשות פתרון. השיר מזמין את המאזין לעולם שבו החיים במתח שבין הסתירות הם לב העניין. פרט להיותו שיר פופ קליט, השיר הזה פותח צוהר ייחודי אל דרך המחשבה האוונגליסטית.

המתח בין שני הבתים בשירה של גרנט משקף דינמיקה בחווייה הנוצרית הדתית ששורשיה מגיעים לפחות עד הוויכוחים של אוגוסטינוס. הספר, שנכתב בסביבות שנת 400 לספירה, מתאר את התהליך שבו אוגוסטינוס משתכנע בהדרגה שהנצרות היא מערכת האמונה הלכידה והמספקת ביותר, לאחר שניסה כמה חלופות אחרות. שום ספק לא נותר בליבו, ובכל זאת אוגוסטינוס מגלה כי אינו מסוגל לאותו צעד אחרון של התחייבות לאמונות ולסטנדרטים המוסריים שהוא רוצה בכל מאודו לקיים. באחד הרגעים הידועים ביותר בספרות הנוצרית הוא מתאר כיצד בעודו מתייסר בכאבי ההתלבטות בקע פתאום, כאילו משום מקום, קולם של ילדים מזמרים כמו במשחק "tolle lege" - "טול וקרא". אוגוסטינוס פירש את הדברים כצו משמיים, פתח ביבליה שהייתה מונחת לידו, דפדף לעמוד אקראי וקרא את דברי התוכחה הבאים מתוך אגרתו של פאולוס השליח אל הרומיים: "לא בהוללות ובשכרות, לא בזימה ופריצות, לא בריב וקנאה, כי אם לבשו את האדון ישו המשיח, ואל תדאגו לגוף במגמה להשביע את התאוות" (אל הרומים יג, 13-14). כל ספקותיו התפוגגו. במקום לקבל על עצמו הכרעה נחושה לאמץ מערך אמונות ואורח חיים, אוגוסטינוס מוצא עצמו פשוט נכנע לחסד האלוהים.

כעבור יותר מאלף שנה עמד מרטין לותר בפני בעיה שונה מאוד: הוא התקשה לעמוד בסטנדרטים הנוקשים של הכנסייה הקתולית ונתקף חרדה נוראה לגורל נשמתו. הוא מצא ישועה בדרך דומה, והתמסר לחסדי האל עם עזרה קלה מן האיגרת של פאולוס אל הרומיים. שירה של איימי גרנט מבטא "החלטה" לשרת את אלוהים ו"לחיות באמונה" מתוך הודאה פרדוקסלית בכך שבמצב איננה מסוגלת לעשות זאת, ומבחינה זו הוא "אוונגליסטי" מאוד, במובן זה שהוא "פרוטסטנטי".

אבל מעטים בימינו האוונגליסטים המאמצים את המסקנה ההגיונית שלפיה גם אוגוסטינוס וגם לותר שאבו מאותה חוויה עצמה: שאלוהים מייעד לישועה רק את נבחריו, בגזרה קדומה (פרה-דסטנינציה), ונוטש את השאר לאבדון. רוב האוונגליסטים מעדיפים לדוש בחוויית המאבק הפנימי, בסכסוך שבין התשוקה לאמונה מושלמת ובין אי-היכולת להתחייב אליה כיאות, אשר לעולם אינו מיושב ואינו מגיע לכלל ודאות או יציבות. אם הם חושבים על חווייתם של אחרים, האגליטריאניות האמריקנית הישנה והטובה מוליכה אותם להאמין שהישועה נגישה לכל מי שמוכן לקבלה.

האינטואיציה הבסיסית הזאת באה לידי ביטוי בראשון מבין "ארבעת החוקים הרוחניים" שניסח המנהיג האוונגליסטי ביל ברייט (Bright) באמצע שנות השישים: "אלוהים אוהב אותך ומציע לך תוכנית מופלאה לחיים". החוק השני והחוק השלישי מבטאים את האמונה כי חיי החטא האנושיים מהווים מכשול בלתי עביר להכרת התוכנית ולמימושה, וכי רק ישו המשיח יכול להסיר מדרכנו את המכשול הזה. החוק הרביעי קובע כי "על כל אחד ואחד מאיתנו לקבל עליו באופן אישי את ישו כאדון וכמושע; אז נוכל לדעת ולחוות את אהבתו של אלוהים ואת תוכניתו לחיינו". החוק האחרון הזה מזקק את הדילמה האוונגליסטית לשני יסודות: "לקבל [...] באופן אישי". מצד אחד, ישועתנו היא עניין פרטי, ואיש אינו יכול להשיגה עבורנו - לא הורה ולא כומר ולא אף אחד אחר. כל אחד מאיתנו, באופן אישי, מחויב לכך. אבל מצד שני, מחויבות זו נתונה לדבר שחורג אל מחוץ לגבולות היכולת שלנו, ולכן בסופו של דבר אין לנו אלא "לקבל" אותו.

פירוש הדבר הוא שמנקודת המבט האוונגליסטית, אין סתירה בשירה של איימי גרנט. אדם מחליט "לחיות כמאמין" דווקא מתוך הכרה בכך ש"אינו מסוגל". אדם מחליט להתמסר, או מוסר את החלטתו בהכנעה, או - אם להשתמש בקלישאה אוונגליסטית חדשה יותר - "משחרר ונותן לאלוהים" ("let go and let God"). תפיסה דומה באה לידי ביטוי בקלישאה נוספת, שפעם נפוצה על סטיקר לרכב: "אני לא מושלם, רק מחול" ("I'm not perfect, just forgiven"). אוונגליסטים אינם טוענים שהם טובים מאחרים בדרך מפורשת כלשהי. יתרונם היחיד הוא בידעה עד כמה אינם ראויים. כמו האלכוהוליסט בתוכנית שנים-עשר השלבים, הממשיך להזדהות כאלכוהוליסט גם אחרי שנים של התנזרות, כך האוונגליסט ש"נולד מחדש" יודע שהוא חוטא, ושתמיד יהיה חוטא.

היבט זה של נקודת המבט האוונגליסטית הוא המקשה ביותר על ההבנה אצל מי שמתבונן בה מבחוץ. לעיתים קרובות האוונגליסטים נראים כתמצית הצדקנות; אבל לגישתם, הם היחידים שמצליחים - בחסד האלוהים - לחמוק מפיתויי התמיד של הצדקנות. לדעתם, דווקא הליברלים החילוניים הם הצדקנים המסוכנים באמת, משום שהם מנופפים בחזונו האנושי-מדי למוסריות ואינם תופסים שבגלל חיי החטא שלהם, אפילו פעולה הנובעת מהכוונות הטובות ביותר היא לא יותר מאשר "חטא מרהיב" ("splendid vices", כלשון הביטוי שנוהגים לשייך לאוגוסטינוס). לכן האוונגליסטים גם עמידים כל כך בפני התקפות שלפיהן הם עצמם נכשלים בהליכה בעקבות ישו. הביקורת מתפרצת לדלת פתוחה: עיקרה של החוויה הרוחנית האוונגליסטית הוא מודעות עמוקה, עזה ונוקבת לאי-יכולתם לעמוד בסטנדרטים הגבוהים של ישו. לגישתם, ישו לא חי חיים מושלמים כדי שאנחנו נוכל ללכת בדרכו, אלא דווקא כדי שאנחנו לא נצטרך לעשות זאת.

תפיסה זו של המוסר, שהיא א-מוסרית להפליא, בכל זאת מביאה לעיתים לתוצאות חיוביות: ענווה, סלחנות כלפי כישלונות של אחרים, שלוה כובשת. האנשים שאני זוכר בחיבה הרבה ביותר משנותיי כאוונגליסט התאפיינו בתכונות אלו בדיוק, ועל כן גילמו את מה שקוסם ביותר בנצרות. אני זוכר למשל את עוזר הכומר, שבילה את רוב ימיו בביקורי בית אצל חולים וקשישים והיה מן הבודדים בכנסייה שהתייחס ברצינות לרעיון הפיוס הגזעי; ואת מדריך הנוער החדש, שהתבקש "להחזיר אותי למוטב" אחרי שהתחלתי להרבות בשאלות אבל פשוט נפגש איתי כדי לשנות קפה ולשוחח שיחה חברית. רבים מן המרצים במכללה האוונגליסטית שלי הפגינו מסירות הרואית ממש כלפי תלמידיהם, השתכרו שכר נמוך והתמודדו עם לחץ מצד מנהיגים אנטי-אינטלקטואלים כדי להגשים את שליחותם ולשרת אנשים צעירים.

בסופו של דבר, האנשים האלה עזרו לי למצוא את דרכי שלי אל מחוץ לתנועה; אבל אילו היו הם הכלל ולא היוצא ממנו, לא הייתי עוזב. למרבה הצער, אוונגליסטים רבים סביבי הובילו לכיוונים קוסמים פחות. עד היום, הגישה שאני מקשר יותר מכול לאוונגליסטים היא בוז לעגני כלפי כל חתימה למוסריות. אחד הביטויים השגורים בקרב האוונגליסטים הוא "יהיו הרבה אנשים טובים בגיהנום", שאותו שמעתי בלי סוף בדרשות, בתוכניות רדיו ובשיחות חולין שעסקו בכל אותם "ליברלים מסכנים ותמימים". האמירה הזאת נועדה ככל הנראה לשמש תזכורת מפכחת לעומקם של חיי החטא שלנו, ומתוך כך לצורך העמוק שלנו במחילתו של ישו; אבל היו מי שהתייחסו לאמת התיאולוגית הקודרת הזאת כאל טוב פוזיטיבי. האופן שבו התיזו את הביטוי "אנשים טובים" עורר את הרושם שהם ממש מייחלים לראות את "האנשים הטובים" נשרפים באש הגיהנום. יש ליברלים חילונים שמתאמצים למצוא מכנה משותף עם אוונגליסטים בעלי כוונות טובות במגוון סוגיות; אבל עם אותם האוונגליסטים שהידרדרו לתהומות כאלה של זדון ושאט נפש כבר אי-אפשר לעבוד כנראה. הם הרי דוחים מראש כל אמת מידה לשיפוט מוסרי פרט לבוז ניהיליסטי כלפי "אנשים טובים". בשורה התחתונה, התוצאה של אמונתם הנוצרית היא שכנוע מוחלט בכך שאין דבר טיפשי יותר מאשר לצפות מאנשים ללכת בדרכי תורתו של ישו המשיח.

הניהיליזם המוסרי הגלום בחוויה האוונגליסטית עורר מתח בכנסייה שלי. כנסיית הנזארינים קיימת בראש ובראשונה כדי לשמר את הפן הרדיקלי ביותר במשנתו של ג'ון וֶסְלִי (Wesley), מייסד התנועה המתודיסטית: דוקטרינת ההקדשה השלמה. וסלי התנגד בתוקף לתורת הגזרה הקדומה, ולימד שנוצרים יכולים להגיע למצב שבו הם לא ייחשבו עוד חוטאים. כמו הישועה עצמה, חוויית ההקדשה השלמה היא מתנת האל, אבל היא פותחת פתח לשינוי רדיקלי בחיי המאמין, ומתוכו יוכל לעבור אל שלב חדש שבו הפיתוי לא יהווה עוד בעיה כבדת משקל; ואז יוכל ללכת בדרכו של ישו באופן שלם. מי שהשתייך לזרמים המתודיסטיים המרכזיים ויותר על עקרונותיו התעלם בשקט מההיבט הזה בתורתו של וֶסְלִי, אבל הנזארינים דבקו בו. בשנות ההתבגרות שלי נותרו בכנסייתנו עוד כמה נזארינים מושבעים שהאמינו שחוויה כזאת של שלמות מוסרית נדרשת לישועה. אבל הקבלה הכללית של האתוס

האוונגליסטי משכה בסופו של דבר בפטיסטים, כלומר קלוויניסטים, כלומר האויבים המושבעים של כל מה שג'ון וֶסלי ייצג. חבר קנאי במיוחד בחבר הנאמנים של הכנסייה אפילו דרש לחקור שמא חלק מן המורים המתנדבים בבית הספר של יום ראשון מפיצים דוקטרינות קלוויניסטיות.

חשיפת האיום הקלוויניסטי המתרגש על מורי בית הספר של יום ראשון שעשה את הוריי יותר מכל דבר אחר. למי היה אכפת מדברים כאלה? מצד שני, הם חששו שהסכסוך בין דוקטרינות שאבד עליהן הכלח ירחיק מצטרפים חדשים. מה יקרה אם יגיע מישהו לכנסייה באחד מימי ראשון וישמע דרשה על המחלוקת בין הווסליאנים לקלוויניסטים? הם ודאי ישתעממו ויחושו ניכור, ואולי כתוצאה מכך יחמיצו את הישועה. אותו הדין חל על מזמורים ישנים ומוזיקת עוגב ודרשות משעממות ואפילו טקסים כמו לחם הקודש או הטבילה. הם עודדו אותנו לדמיין איך תגיב נפש סקרנית אם תגיע במקרה לכנסייה שלנו: בשעמום ובניכור. וכדי להימנע מתוצאה כזאת היה צורך להיות "קשובים למחפשים", כלומר, אידיאלית, לתכנן את כל מה שקורה בכנסייה במטרה לגרום לאותה נפש סקרנית פוטנציאלית מן הרחוב להצטרף לכנסייה לאלתר.

המודל הקשוב למחפשים נמתח עד לקצה במגה-כנסיות כמו Willow Creek Community Church שבאזור שיקגו, שם טקסי יום ראשון כוללים מוזיקת פופ בהפקה מקצועית, קטעי דרמה בנושאים נוצריים ודרשות שבמקום להתמקד בתיאולוגיה ובפרשנות של כתבי הקודש הן עוסקות בשיעורים לחיים, והכול במבנה שמזכיר אצטדיון או אודיטוריום יותר מאשר חלל פולחני מסורתי. כנסיות ענק כאלה אינן משויכות בדרך כלל לזרם נוצרי כלשהו: הן חופשיות להטיף למה שלפי שיטתן הוא ליבת המסר הנוצרי, בלי המטען העודף ההיסטורי הלא רלוונטי.

האתוס הזה של קשב למחפשים עולה בקנה אחד עם החוויה האוונגליסטית של חירות והתמסרות. הוא משקף את האמונה שהמפתח לישועה טמון בויתור על כל מה שמפריע למפגש בלתי אמצעי עם ישו. ברמת הפרט, המשמעות היא שעליך לוותר על כל אשליה שלפיה אתה ישר דרך או ראוי. מתפיסה זו נובע שכדי לפעול ביעילות מרבית, הכנסייה צריכה לסור מן הדרך ולהניח לאנשים לפגוש את אלוהים (ואת עצמם) בישירות המקסימלית האפשרית. כל דרישה נוספת שהכנסייה מעמידה בפניך - כמו למשל לנקוט עמדה בשאלות תיאולוגיות עבשות, או לכפות עליך להקשיב להופעה מוזיקלית משעממת ומיושנת - רק מסבכת את התהליך הקשה ממילא של "לשחרר ולתת" לאלוהים.

המטרה הסופית היא לייצר נצרות מסוג שלא ידרוש ממאמינים חדשים "להמיר" את עצמם ולצאת לתרבות חדשה. פרט למעשים שהם חטאים מטבעם, אוונגליסטים שקשובים למחפשים מאמינים שכל בני האדם צריכים להיות מסוגלים ליהנות מכל מה שנהנו ממנו מאז ומעולם, ולחיות כפי שחיו תמיד - כל עוד יעשו זאת בדרך נוצרית. לכן ייצרה תעשיית המוזיקה הנוצרית גרסה נוצרית לכל סגנון מוזיקלי "חילוני" אפשרי, לרבות ז'אנרים אנטי-נוצריים כביכול כמו הבי מטאל או אינדסטריאל. המומר האוונגליסטי יכול להיכנס לעולם מקביל ממש, שגדוש מוזיקה נוצרית, קולנוע נוצרי, ספרות נוצרית, עצות נוצריות להורים וספרי עזרה עצמית נוצריים, להשתתף בשיעור פילאטיס נוצרי בחדר הכושר הנוצרי בדרך לבית הקפה הנוצרי - בין כל שאר השירותים שנעשים יותר ויותר נפוצים ב"קמפוסים" של כנסיות אוונגליסטיות. הדגש הזה על נגישות השפיע אפילו על סגנון הדרשות. כאשר אני חושב על דרשות

הרדיו של צ'אק סווינדול שהאזנתי להן בילדותי, אני מבין כיצד חיקו את המקצב של קומדיית מצבים טיפוסית: השמחה וההשתטות מגיעות פתאום לנקודה רצינית, ואחרי השתהות של מתח ושקט דרמטי, העניינים שבים למסלולם בעזרת בדיחה "מתקנת". סווינדול הפיץ את הבשורה בסגנון הסדרה "חופשי על הבר" (Cheers), סדרה שלמרבית הפליאה הורשינו לצפות בה בילדותנו).

מכאן ההתמקדות שלי באיימי גרנט. עבור אוונגליסטים, שירי פופ הם הכלי המושלם להפצת הבשורה: הם מעבירים מסר פשוט בדרך קליטה וזכירה, ופוגשים כביכול את המאזין במגרש שלו. הגישה הזאת מסבירה גם את שכיחותן של סיסמאות אוונגליסטיות כדוגמת "ארבעת החוקים הרוחניים", שנפוצות כאילו היו אמת מובנת מאליה מבלי לייחס אותן למקור כלשהו. את החוקים הרוחניים למשל - שאת הראשון שבהם כל אוונגליסט יודע בוודאי בעל פה - מעולם לא קישרתי לשמו של ביל ברייט או של מחבר אחר כלשהו, עד שהתיישבתי לכתוב את המאמר הזה. הקלישאות האוונגליסטיות הללו, כמו "פרקטיקות מיטביות" ניאו-ליברליות, נשמעות גם הן כאילו היו ידועות תמיד. למי אכפת מאין הגיעו? העיקר שהן פעלו היטב ואפשרו לחברי הקהילה להשתמש בכל חברות, כל יחסי עבודה ואפילו כל אינטראקציה עם איש שירות כבהזדמנות להפצת הבשורה.

אפשר אפוא לחשוב על האוונגליזם כעל שכבה עליונה המתפרשת מעל הזרמים הנוצריים המסורתיים. אף שכנסיות מסוימות כמו Willow Creek או ארגונים חוץ-כנסייתיים כמו Focus on the Family אכן משפיעים עליו במידה כלשהי, בסופו של דבר האוונגליזם הוא סגנון של עשייה כנסייתית - מערך של "פרקטיקות מיטביות" לשימושם של הקשובים למחפשים, מנהגים שכדאי לכל כנסייה לאמץ כדי להישאר "רלוונטית" ולא לאבד חברים. בניצחון זה של הסגנון על התוכן מתגלה האוונגליזם כצורה המושלמת של הנצרות לדורנו, ולוחץ על הכנסיות הפרוטסטנטיות המסורתיות להתעדכן על פי תפיסות אוונגליסטיות כדי למקסם את צמיחתן.

אלא שלמרות הפנייה המתמדת אל האדם "הלא-כנסייתי", זה שמגיע לנצרות מעמדה של בורות מוחלטת, השאיפה לצמיחת הכנסייה היא בסופו של דבר משחק סכום אפס על נאמנותם של מספר מצטמצם והולך של נוצרים. מרבית החוקרים מסכימים שמספר האמריקנים שאין להם שיוך דתי כלשהו, אלה הנקראים בספרות "חסרי דת" (nones), גדל והולך בעשורים האחרונים. גם אם האוונגליסטים מצליחים להגיע במידה כלשהי אל מי שאינם משתייכים לכנסייה, מאמציהם ודאי טובעים בסחף החילון הגובר.

ובכל זאת, כנגד כל הציפיות, האוונגליסטים ממשיכים להשפיע עמוקה ביותר על התרבות והפוליטיקה בארצות הברית. זה שנות דור הם מהווים מרכיב מכריע בקואליציה רפובליקנית ששולטת בתנאי הדיון הפוליטיים. הדיון בסוגיות של מוסר (ובשאלה מה ייחשב מלכתחילה כסוגיה מוסרית) מתנהל כמעט אך ורק במגרש האוונגליסטי. ואף שמרבית האמריקנים תומכים בזכות להפלות ומתנגדים לביטול הפסיקה בפרשת רו נגד וייד, ההתנגדות האוונגליסטית להפלות היא שמעצבת את טיב הדיון הציבור בנושא. פוליטיקאים ופרשנים התומכים בזכות האישה על גופה חשים חובה לבטא כבוד

לתפיסות המוסריות העמוקות של יריביהם ולהציג את ההפלה כדבר שהוא תמיד כואב או מצער, בעוד האוונגליסטים מתארים את ההפלות כשוות ערך לג'נוסייד. כתוצאה מן האקטיביזם הנחוש הזה חל בעשורים האחרונים כרסום בהלכת רו נגד וייד, ואפשר שתתהפך לגמרי אם חוקי ההפלות הנוקשים באלבמה, ג'ורג'יה, מיזורי ואוהיו יגיעו לדיון בבית המשפט העליון.

ואף על פי כן, נוצרים אוונגליסטים רואים את עצמם כמיעוט נרדף ובלתי מובן, מוקף בתרבות חילונית עוינת שחותרת בפועל לרמות את ילדיהם ולהשחיתם. קבוצות דתיות אחרות שמחזיקות בעמדות דומות, כדוגמת קהילת האימיש, בחרו בבדלנות, אך האוונגליסטים אינם יכולים לעשות כך משום שהם המתנגדים עקרונית ליצירה של תת-תרבות נוצרית ייחודית. אבל בשעה שמנקודת מבט חיצונית תת-התרבות האוונגליסטית נראית כחיקוי של העולם הסובב אותה, האוונגליסטים רואים את עצמם כאמריקנים האותנטיים ביותר, החיים חיים אמריקניים אידיאליים, ושאר המדינה מתמרדת נגדם.

כאשר אוונגליסטים מנסים להבין את המניעים להתנגדותו של מי שאינו שייך להם, נחשף צידה האפל של תפיסתם השוויונית. מכיוון שהם נוטים לראות בכל אדם מועמד מסויג להמרה, לשיטתם חלק מהאנשים דוחים את הבשורה כי אינם מבינים אותה בגלל חסמים תרבותיים, בגלל חוויות שליליות עם "נוצרים", או סתם מתוך בורות. לאנשים כאלה, שעד כה לא ניתנה להם הזדמנות אמיתית לאמץ לחיקם את ישו, האוונגליסטים מתייחסים באהדה. מנגד, יש גם אנשים שמבינים היטב את המסר של הבשורה ולמרות זאת מוסיפים לדחות אותה. ומאחר שאת הימנעותם של אלה מהמרה אי-אפשר להסביר בנסיבות חיצוניות, ההסבר האפשרי היחיד הוא שהם רוצים להוסיף לחטוא.

האוונגליסטים מאמינים שחלק מחברי הקבוצה הזאת אפילו התגייסו להלעיז על הבשורה, אף שבלבם הם יודעים שהיא אמת, במטרה להכשיר את חיי החטא שלהם. מכאן, למשל, הרעיון שתורת האבולוציה תוכננה מראשיתה כדי לערער את אמונתם של בני האדם באלוהים, או שזיהוי בני האדם כבעלי חיים נועד להצדיק תשוקות חייתיות. לגישתם, עקרונות החילוניות אינם ניסיון להשכיח שלום ושוויון בחברה פלורליסטית, אלא סדר יום מרושע שזממו אלה המתרעמים על מורשתה של ארצות הברית כאומה נוצרית אותנטית. פעילים להט"בים אינם חורשי טוב שרוצים למנוע אפליה וסטיגמות, אלא חברים בקנוניה מרושעת שנחושה לקדם את "האג'נדה ההומוסקסואלית", המבקשת להשחית את הנוער התמים ולבלבל אותו בסוגיית זהותו המינית.

במילים אחרות, האוונגליסטים מתארים לעצמם את יריביהם כאוונגליסטים-במהופך. במקום להיכנע לאלוהים ולהפיץ את בשורתו, הם נכנעים לכוחו של החטא ומבקשים להפיץ את הבשורה הזאת דווקא. שדה המאבק הוא המוני הנשמות התועות שטרם הוצעה להן האפשרות לקבל את ישו. כך או כך, לא תיתכן כאן מחלוקת לגיטימית; מי שאינו חבר בקהילה האוונגליסטית הוא או כסיל או שטני.

במישור הפוליטי, פירוש הדבר הוא שאין סיבה לכבד את רצונו הדמוקרטי של הציבור. לא במקרה שני הנשיאים האחרונים שזכו לתמיכה אוונגליסטית גורפת עלו לראשונה לשלטון אף שלא זכו לרוב קולות הציבור. גם ההתמקדות האוונגליסטית בבית המשפט העליון אינה רק החלטה פוליטית אסטרטגית. הסתמכותם של האוונגליסטים על היבטים אנטי-דמוקרטיים של המנגנון החוקתי האמריקני מתיישבת

היטב עם סירובם להכיר בלגיטימיות של הבחירות והערכים של כל מי שאינו חלק מן הקהילה האוונגליסטית, שהרי הבחירות והערכים הללו משקפים רק בורות וחטא. כאשר ביכולתם של אוונגליסטים לכפות את הסטנדרטים הדתיים שלהם על האחר, הם בסך הכול מצילים אותו מעצמו, ובתוך כך גם מונעים ממנו את האפשרות להשחית ילדים אוונגליסטים.

וכאן אנו מגיעים ללב העניין, משום שילדים מייצגים בעיה מיוחדת בתנועה המתמקדת במיסיונריות ובהמרה. האוונגליסטים מן הדור של הוריי הגיעו לאוונגליזם כאנשים בוגרים, מן הסיבה הפשוטה שהאוונגליזם כפי שהוא מוכר לנו כיום לא התקיים כלל עד שלהי שנות השבעים של המאה הקודמת.^{2]} מרביתם עברו חוויות המרה כלשהן, ומרביתם פעלו בתגובה לתצורות דתיות בזרמים נוצריים אחרים. הפשטות והמיידיות של האוונגליזם היו משב רוח רענן, בפרט עבור מי שהתרחק מן האווירה הנוקשה והמרוחקת מאוד של הכנסייה הקתולית - אנשים כמו אבי, למשל. כשגילו את החוויה הנוצרית האותנטית והישירה, טבעי היה שירצו את אותו הדבר עבור ילדיהם.

אבל ילדים שגדלים מרגע לידתם בקהילה האוונגליסטית חסרים את אותן חוויות מכוננות של האוונגליזם המודרני. לילד אוונגליסטי אין מסורת מלאכותית לדחותה, משום שהוא מתחנך ממילא על ברכי הצורה הנכונה והלא-מתווכת של הנצרות. לא ניתנת לו הזדמנות להיאבק בחטא, למעט החריג החשוב של סוגיית המין והמיניות, משום שהוא ישיר דרך כבר מילדות. מנגד, הוא גם אינו יכול פשוט "לזרום", משום שלפי עקרון הליבה של האוונגליזם עליו לבחור בעצמו להתמסר לאמונה ולישועה. ובכל זאת, הורים אוונגליסטים בטוחים שהם יודעים כיצד נראית התוצאה הסופית של חוויית ישועה אמיתית: כמוהם. ויש לדחוק כל ילד אוונגליסט כדי שיחווה באופן אותנטי, ספונטני ואישי את אותה חוויית יסוד בדיוק שעברו הוריו.

כל מה שעושים האוונגליסטים מכוון להשגת המטרה הפרדוקסלית הזאת של שעתוק או שיבוט של מפגש פרטי עם האלוהים. זה הרציונל העומד ביסוד כל ההתערבויות הפוליטיות שלהם, המתמקדות באופן גורף בסוגיות של רבייה ושעתוק חברתי - מהפלות, דרך מבנה המשפחה ועד לחינוך. המשימה הפוליטית היחידה של הקהילה האוונגליסטית היא לשעתק את עצמה. לא אכפת לה מפערים כלכליים, מהיררכיה גזעית ומגדרית, מלאומנות ועינויים ומלחמה או מהרס סביבתי. את העוולות הקשורות בכך קושרים האוונגליסטים במניעיו המושחתים של היחיד. הניסיון לשנות מבני כוח גדולים, מוכתבים משמיים, משקף מבחינתם ניסיון בלתי לגיטימי לתפוס את מקומו של אלוהים - וממילא, יותר ויותר אוונגליסטים ובעלי בריתם כובשים את אותם מבני כוח עצמם.

אבל בגלל הסתירות הפנימיות בתנועה, התברר כי המטרה האוונגליסטית של שעתוק מושלם היא בלתי אפשרית. האוונגליסטים מעודדים את ילדיהם לקחת בעלות על הנצרות באופן אישי; אך בה בעת הם גם תובעים מהם לנהוג על פי האופן שבו הם, ההורים, מבינים את האמונה. הורים אוונגליסטים טוענים כי הם רוצים שנחווה חוויה דתית אותנטית וספונטנית, אך בה בעת הם מבצעים בנו מניפולציות רגשיות

בלתי פוסקות. במקרה שלי, הם הציתו בי סקרנות אינטלקטואלית כאשר עודדו אותי לחשוב על כתיב הקודש ועל תיאולוגיה - סוגיה שבסופו של דבר הקדשתי לה את חיי; אבל הם גם השתיקו אותי או נזפו בי בכל פעם שהעליתי רעיון שלא נשמע להם מוכר.

את הילדות האוונגליסטית חוויתי ככישלון מתמיד, ופעם אחר פעם שמעתי שהכישלון הזה הוא בגללי ורק בגללי - בגלל התנגדותי, גאוותי, יומרתי לחשוב יותר מדי. הדינמיקה הממלכדת הזאת בלטה במיוחד בגישה האוונגליסטית למיניות. על אף מחאותיה הקולניות של התנועה האוונגליסטית נגד הסקסואליזציה של התרבות האמריקנית, בפועל היא גם בנתה על כך שיצר המין של מתבגרים יניע את נרטיב ההמרה שלנו, יזרע בנו רגשות אשם ובושה שרק הכנסייה תוכל לשכך. ציוו עלינו לחשוב על עצמנו כמי שכבר נשואים לבני הזוג העתידיים שלנו, כך שקיום יחסי מין מחוץ לנישואין ייחשב בגידה באותו בן זוג עתידי. כאשר מצאנו לעצמנו בני ובנות זוג (ולכך היו די הזדמנויות באירועי הנוער, במחנות הקיץ ובטיולי הקהילה), כל היבט ביחסינו אמור היה להיראות כתרגול לקראת הנישואין, פרט לחריג חשוב אחד: יחסי המין עצמם. ובהיעדרו של פורקן זה, לקחנו בעלות אישית מעוותת על אמונתנו באמצעות פרשנויות על "עד לאן מותר להגיע" ושמירה על "בתולים טכניים" - הכול על בסיס סטנדרטים שהמצאנו לעצמנו. כצפוי, עברנו כל גבול חדש ששרטטנו, ועל כן מצאנו עצמנו שוב ושוב בסבב נוסף של הכאה על חטא, שליטה עצמית חולפת ועוון. גם כאשר זוג אוונגליסטי הצליח להימנע מחתונה חפוזה כתוצאה מהיריון לא מתוכנן, החטאים המיניים המשותפים שלו דחפו אותו לא פעם לנישואים מוקדמים מדי שעדיף היה אלמלא קרו.

אחרי שנים רבות שבהן הרגשתי כועס ואומלל רוב הזמן, הבנתי בסופו של דבר שכל מה שחיבר אותי לחוויה האוונגליסטית היה האשם והבושה שהיא יצרה, אותם אשם ובושה שהתיימרה גם לפתור. די באלה כדי להשאיר רבים מבין בני דורי במסגרת התנועה. מניעה אותם התקווה שאולי הפעם, אם רק יתאמצו מספיק, יצליחו למצוא את תחושת השלווה והשייכות שהובטחה להם כל חייהם.

לי זה לא הספיק. מצאתי את דרכי החוצה לעולם החילוני, וגיליתי שאני עדיין צריך לצמוח לא מעט. היה עליי למצוא דרכים להתייחס לנשים שיצאתי איתן מבלי להרגיש רכושני כל כך. היה עליי ללמוד שהחזות האוונגליסטית של כנות בוטה היא גם אכזרית וגם שקרית. ואולי עצוב מכול, היה עליי ללמוד שיש אנשים שהם באמת נחמדים וידידותיים, ושלא כל חיוך מסתיר מאחוריו תביעה כלשהי מנשמת.

את כל השיעורים האלה היה קשה ללמוד, אבל הקשה מכול במסעי החוצה מן הקהילה האוונגליסטית היה להבין שבסופו של דבר, האוונגליסטים לא הציעו לי כלום. למרות כל יומרתם להעמיד חלופה תרבותית, התוצאה הסופית של החוויה האוונגליסטית לא הייתה אלא קונפורמיזם מדושן עונג. הם יצרו לעצמם עולם שאפשר להם לחיות בדיוק כמו שכניהם הלבנים מן הפרברים - ליהנות מגרסה נוצרית של תרבות הצריכה, מגרסה נוצרית של אגואיזם א-פוליטי, ומגרסה נוצרית של חיי המשפחה הסטריאוטיפיים שאותם ראו בטלוויזיה בשנות ההתבגרות שלהם. לכך נועדו כל המניפולציות והפרנויות והאשמה והבושה: חיים שמבחינתי היו כלא. האוונגליזם לא הציע לי חוויה של התעלות; תחת זאת הוא רק סיפק לי הרשאה אלוהית לחיות את הגרסה המגבילה ביותר האפשרית של החלום האמריקני - בלי שום אלטרנטיבה או קסם.

מבחינה מסוימת, אפשר לומר שהחוויה האוונגליסטית שלי הייתה הרסנית. שנים רבות הצטערתי על כל מה שלא היה אחרת: הצטערתי על שהוריי "נקראו" לכנסייה שלנו; על שלא העזתי לפרוש מתנועת הנוער מוקדם יותר; על שבחרתי במכללה אוונגליסטית. אבל בנקודה זו בחיי, הרצון לבטל את כל הנזק הזה פירושו רצון להיעשות אדם אחר. תמיד חשבתי ותמיד חשוב כאוונגליסט, גם אם מצאתי לדרך החשיבה הזאת שימוש חדש ובלתי צפוי. האוונגליזם העניק לי את התשוקה ליושרה ולאונטיות, את התחושה שהחיים צריכים להתמלא שליחות ותכלית, ואפילו את הסקרנות האינטלקטואלית שלי. הוא העניק לי את כל התשוקות שמעצבות את חיי עד היום, גם אם התנועה עצמה מיאנה בשיטתיות לספק ולו אחת מהן.

בהקשר הפוליטי, לעומת זאת, קשה לי להשלים עם המתרחש. ארצות הברית נעשית יותר ויותר אוונגליסטית, אף אם המספר המוחלט של מי שמזדהים כנוצרים הולך ויורד. "הפרקטיקות המיטביות" של צמיחת הכנסייה האוונגליסטית ממשיכות להתפשט. ערכים אוונגליסטיים משפיעים על החלטות בית המשפט העליון, וימשיכו להשפיע עליהן בעתיד הנראה לעין. האם נוכל למצוא שימוש חדש למורשת הפוליטית הזאת? נדמה לי שכבר כעת אנחנו מנסים לעשות זאת, אבל בדרכים שפוגעות בנו. עקרונות של צדק חברתי הפכו למעין סמלי לייף סטייל, כמקובל ביקום המקביל האוונגליסטי, וה"מודעות" (wokeness) התאגידית רק מאיצה את המגמה הזאת. ואיזו צורה של התגייסות פוליטית הולמת את רעיון הקשב למחפשים יותר מאשר אקטיביזם-מקלדת? באופן כללי, המוסרנות שכבשה את הדיון הפוליטי בימינו - צמצום הכול לשאלות של מניעים אישיים - מזכירה מאוד את האינדיבידואליזם הקיצוני של התרבות האוונגליסטית.

מבחינות רבות, האוונגליזם הוא התנועה החברתית המצליחה של דורנו; אבל הישגיו מסכלים את האפשרות להניע את השינויים הפוליטיים הנחוצים לנו ביותר. גם אם אנשי שמאל או ליברלים היו רוצים להשליט את אותה הגמוניה שהאוונגליסטים נהנים ממנה, אי-אפשר לשנות את החברה ההרסנית והמעוולת שלנו באמצעות כללים המשמשים את מי שמאמין שישו מת על הצלב כדי שהוא עצמו יוכל לחיות כצרכן טוב בשכונת פרברים. לחקות אותם אסור לנו, ולשנות את אמונתם איננו יכולים, כי הבוז שלהם כלפי שאפתנות מוסרית והכפייתיות שבה הם מתעסקים בעצמם אינם מותירים כמעט מרווח לשכנוע מבחוץ. אפשר רק לנסות לנצח אותם, לא רק באמצעות המנגנונים הקיימים של שלטון עצמי דמוקרטי אלא גם באמצעות שינוי השיטה באופן שימנע ממיעוט נחוש להשית את העדפותיו בניגוד לרצון הרוב, הנתפס בעיניו כציבור חוטאים לא-לגיטימי. ובטווח הארוך, אפשר לחכות ב"תקווה מבורכת" עד שנגיע לקו פרשת מים, שאחריו האוונגליזם יקרוס סוף סוף תחת משקל סתירותיו הפנימיות. כפי שאמר ישו, "הנח למתים לקבר את מתיהם".

הערות שוליים

[1]† החריג המובהק היחיד הוא הוועידה הבפטיסטית הדרומית (Southern Baptist Convention), קהילה שמזוהה מאוד עם האוונגליזם. אבל מניסיוני, האוונגליסטים אינם רואים בכנסייה הבפטיסטית הדרומית מקור סמכות; הם רק נהנים לציין בסיפוק כי לעיתים קרובות היא תומכת בעמדותיהם.

[2]† הקביעה עשויה להישמע קיצונית, אבל מבחינה מהותית אי-אפשר להבין את האוונגליזם של ימינו מבלי לראותו כתגובה לתרבות הנגד של שנות השישים; ומבחינה סגנונית, רק בשנות השבעים החלה תרבות הנגד הנוצרית לצבור תאוצה, וכמו תמיד עשתה זאת באמצעות המוזיקה הנוצרית.

ד"ר אדם קוצקו הוא חבר סגל במכללת נורת' סנטרל. מחקרו עוסק בתיאולוגיה פוליטית, פילוסופיה קונטיננטלית ובהיסטוריה של מחשבה נוצרית. מאמר זה פורסם לראשונה בגיליון 35 (סתיו 2019) של כתב העת n+1 תחת הכותרת "The Evangelical Mind". תרגום: יניב פרקש.
